

УДК 349.2

DOI <https://doi.org/10.32782/2786-5681-2023-4.14>

Наталя КОРОЛЬ

здобувач, Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка, керівник апарату, Вінницький апеляційний суд
korrolvn18@gmail.com

ORCID: 0000-0002-7135-3714

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ З МІЖНАРОДНИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ В ЗАПОБІГАННІ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ

Анотація. Мета статті полягає в проведенні аналізу нормативно-правової бази діяльності органів публічної влади в частині їх взаємодії з міжнародними організаціями у сфері запобігання домашньому насильству, вивченні правової основи такої взаємодії та встановленні найбільш ефективних форм. **Методологія** дослідження ґрунтується на використанні комплексного підходу, пов'язаного з систематизацією положень чинних законодавчих актів, а також інших документів, які регулюють зазначені взаємини. **Наукова новизна** роботи полягає у визначенні місця поширених форм взаємодії державних інституцій (меморандуми, договори про співпрацю, договори про співробітництво) в ієрархії нормативно-правових актів та встановленні необхідності посилення правових форм для забезпечення ефективності такої взаємодії відповідно до рівня (національного, регіонального, місцевого). **Висновки.** Встановлено, що протягом останніх років Україна значно просунулась у створенні системи запобігання та протидії домашньому насильству. Завдяки наполегливій та ефективній співпраці державних органів, міжнародних інституцій, громадянського суспільства ухвалено важливі нормативні акти, які фактично створюють фундамент для розбудови чіткої системи протидії насильству. Україна в ході формування національного законодавства досліджує та адаптує положення міжнародних стандартів із прав людини, у тому числі щодо протидії домашньому насильству. Проте, дослідження масиву нормативних актів міжнародного правового регулювання насильства в сім'ї виявило відсутність комплексного документа та достатньо слабку нормативну забезпеченість попередження цієї проблеми, а також вузькість законодавчої основи. Встановлено неефективність застосування меморандуму як правової форми взаємодії через відсутність інституційної пам'яті органів публічної влади як гарантії системності та довгострокової перспективи розвитку взаємодії.

Ключові слова: міжнародні стандарти, запобігання домашньому насильству, взаємодія з міжнародними організаціями, меморандум.

Natalia KOROL

PhD Student, Institute of Public Administration and Civil Service of Taras Shevchenko National University of Kyiv, Chief of staff, Vinnytsia Court of Appeal
korrolvn18@gmail.com

ORCID: 0000-0002-7135-3714

NORMATIVE LEGAL FRAMEWORK OF INTERACTION BETWEEN PUBLIC AUTHORITIES AND INTERNATIONAL ORGANIZATIONS IN PREVENTING DOMESTIC VIOLENCE

Abstract. The article is aimed at analyzing the legal framework for the activities of public authorities in terms of their interaction with international organizations in the field of prevention of domestic violence, studying the legal basis for such interaction and establishing the most effective forms. The **research methodology** is based on the use of an integrated approach related to the systematization of the provisions of existing legislative acts, as well as other documents that regulate these relationships. The scientific novelty of the work consists in determining the place of common forms of interaction between state institutions (memorandums, cooperation agreements, cooperation agreements) in the hierarchy of normative legal acts and establishing the need for strengthening legal forms to ensure the effectiveness of such interaction in accordance with the level (national, regional, local). **Conclusions.** It is established that in recent years Ukraine has made significant progress in creating a system for preventing and combating domestic violence. Thanks to the persistent and effective cooperation of state bodies, international institutions, civil society, important regulations have been adopted, which actually create the foundation for the development of a clear system of combating violence. Ukraine, during the formation of national legislation, examines and adapts the provisions of international human rights standards, including on combating domestic violence. However, the study of an array of normative acts of international legal regulation of

domestic violence revealed the lack of a comprehensive document and a rather weak normative provision for preventing this problem, as well as the narrowness of the legislative framework. The inefficiency of using the memorandum as a legal form of interaction has been established due to the lack of institutional memory of public authorities as a guarantee of consistency and long-term prospects for the development of interaction.

Key words: *international standards, prevention of domestic violence, interaction with international organizations, memorandum.*

Постановка проблеми. Розвиток світової економіки, прискорення прогресу та необхідність вирішення глобальних питань безпеки стали передумовами об'єднання країн у міжнародні блоки та союзи у другій половині ХХ століття. У рамках таких організацій країни-учасниці розвивають співпрацю в різних сферах, серед іншого, у сфері забезпечення прав людини.

Домашнє насильство залишається однією з надзвичайно поширених форм порушення прав людини. Це небезпечне явище добре відомо й сьогоднішньому українському суспільству.

Сучасна правова доктрина, міжнародне право та європейська конвенційна спадщина, сконцентрована в практиці Європейського суду з прав людини, однозначно стали на позицію, що основоположними правами кожної людини є невід'ємне право на життя, свободу та особисту недоторканість, повагу до її честі та гідності, що становить основу правового статусу людини в цивілізованому суспільстві.

Домашнє насильство не має кордонів. Це насильство відбувається в стосунках незалежно від культури, раси, релігії або соціально-економічного статусу. Усі повинні розуміти, що домашнє насильство у формі емоційного, психологічного, сексуального або фізичного насильства є поширеним явищем у нашому суспільстві й повинно розвивати здатність визнавати його та вживати заходів щодо запобігання. Тривалий час на міжнародному рівні проблематика прав людини розглядалася переважно в контексті взаємовідносин людини та держави. Однак в останні десятиріччя центр уваги міжнародної спільноти змістився в бік зобов'язань держави щодо захисту прав людини і в приватній сфері, що дало поштовх для формування міжнародних стандартів із запобігання та протидії насильству в сім'ї.

У світлі світових інтеграційних процесів та визнання Україною цивілізаційних гуманітарних цінностей актуалізується питання практичного впровадження на національному рівні міжнародних стандартів прав людини, серед яких важливе місце посідають міжнародні

стандарти запобігання та протидії домашньому насильству. Такі стандарти формуються в межах провідних міжнародних організацій (Організації Об'єднаних Націй, Ради Європи, Європейського Союзу та ін.) та встановлюють вимоги до державної політики та правозастосовної практики у відповідній сфері державучасниць, що входять до їхнього складу [9].

Проведене 2019 року опитування під егідою ОБСЄ з питань насильства щодо жінок підтвердило масштаби, яких ця проблема набула в Україні. Згідно з даними дослідження 67% жінок стверджують, що з 15 років зазнавали психологічного, фізичного чи сексуального насильства з боку свого партнера чи іншої особи. Більшість жінок, що зазнавали насильства з боку свого нинішнього чи колишнього партнера або іншої особи, не зверталися до поліції з повідомленнями про найбільш серйозні випадки фізичного та/або сексуального насильства [2].

Будь-які потрясіння в суспільстві, особливо такі серйозні, як війна, коли багато громадян України втратили рідних та близьких людей, житло, роботу, звичний стиль життя та продовжують перебувати в стані невизначеності, сприяють збільшенню випадків домашнього насильства.

«Кількість звернень щодо домашнього насильства за 5 місяців 2023 року зросла на 39,8% порівняно з аналогічним періодом минулого року», – зазначила віцепрем'єр-міністерка з питань європейської та євроатлантичної інтеграції Ольга Стефанішина під час дев'ятого засідання Комісії з питань координації взаємодії органів виконавчої влади щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків 12 червня 2023 року¹.

Уже з початку 2023 року на гарячу лінію з питань протидії торгівлі людьми, запобігання та протидії домашньому насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей Національ-

¹ Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. <https://eu-ua.kmu.gov.ua/novyny/uryadova-komisiya-pogodyla-kompleks-zahodiv-shchodo-zapobigannya-ta-protidyi-domashnomu-0> (дата звернення: 23.07.2023).

ної соціальної сервісної служби України надійшло 4192 звернення².

Відповідно до даних Звіту Державної судової адміністрації України форми 6 «Про осіб, притягнутих до кримінальної відповідальності та види покарання» у 2022 році за домашнє насильство в Україні засудили 848 осіб. У 2021 році таких вироків було більше – 1231, у 2020 р. – 778, у 2019 р. – 159.

Аналіз джерел та останніх досліджень.

Домашнє насильство досліджувалося багатьма зарубіжними вченими та правозахисниками, зокрема, Катариною Бартлет, Джейн Коннорс, Хилкою Пиетіле, Ребекою Севал, Ендрю Беренс та іншими. Серед вітчизняних науковців окремі дослідження цієї проблеми здійснювали А. Блага, К. Левченко, Г. Христова, В. Голина, О. Руднева, В. С. Малишев, Ю. М. Антонян, Я. І. Гілінський, В. М. Кудрявцев, К. А. Гурковська.

Метою дослідження є намагання узагальнити, проаналізувати існуючі погляди щодо повноти нормативно-правової основи взаємодії органів публічної влади з міжнародними організаціями у сфері запобігання домашньому насильству. Також одночасно виявити сильні та слабкі сторони правових форм та інструментів в ієрархії нормативно-правової бази, їх відповідність міжнародним стандартам.

Виклад основного матеріалу. Правові засади запобігання та протидії домашньому насильству в Україні складаються з міжнародного та національного нормативно-правового підґрунтя.

Гармонізація та адаптація законодавства України з правом ЄС – один із принципових пріоритетів роботи. Реалізація визначеного в Конституції України зовнішньополітичного стратегічного курсу України на набуття членства в ЄС вимагає єдиних стандартів.

Набуття Україною 23 червня 2022 року статусу кандидата на вступ до Європейського Союзу накладає на державу обов'язок забезпечення відповідності національного законодавства європейським стандартам.

Для України зміна парадигми боротьби з домашнім насильством із карного підходу на попереджувальний є новацією, тому потребує масштабного теоретичного розроблення, результати якого будуть відображені у вітчизняному законодавстві.

Відповідно основою національного законодавства України у сфері запобігання та протидії домашньому насильству є міжнародні стандарти.

Термін «стандарт» сягає першого документа про права людини – Загальної декларації про права людини, у преамбулі якої йдеться про те, що «декларація про права людини є загальним стандартом, якого повинні прагнути усі люди та народи» і що «кожна людина і кожен орган суспільства повинні прагнути ... забезпечити їх загальне та ефективне визнання та дотримання» [12].

Стандарти прав людини повинні розглядатися як мінімально необхідний рівень, який держави не можуть порушити. Права людини – це забезпечення мінімальних стандартів. Як іноді говорять, права людини схожі на підлогу, а не на стелю: вони визначають нижній рівень, а не верхній [11].

Системний аналіз масиву міжнародного правового регулювання насильства в сім'ї виявив достатньо слабку нормативну забезпеченість попередження цієї проблеми. Міжнародні нормативно-правові документи не забезпечують комплексного підходу.

Історія боротьби з домашнім насильством на міжнародному рівні – це історія становлення, розвитку та взаємопосилення за окремими напрямками: визнання рівності прав чоловіків і жінок; боротьба з дискримінацією по відношенню до жінок; визнання прав дітей та захист їхніх прав; визнання домашнього насильства як окремого виду насильства та протидія цьому явищу. Відповідно за вказаними напрямками відбувається формування міжнародних стандартів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству.

Подолання домашнього насильства, як різновиду гендерно зумовленого насильства, вимагає визнання та закріплення рівності прав чоловіків та жінок на міжнародному рівні. Зокрема, рівність прав чоловіка та жінки закріплено в таких документах: Статут Організації Об'єднаних націй (1945 р.), Загальна декларація прав людини (1948 р.); Міжнародний пакт про громадянські і політичні права (1966 р.); Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права (1966 р.); Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (1950 р.).

² Офіційний сайт Національної соціальної служби України. <https://1547.ukc.gov.ua/> (дата звернення: 21.07.2023).

Боротьбу з дискримінацією щодо жінок відображено в таких міжнародних нормативно-правових актах: Конвенція МОП про рівне винагородження чоловіків і жінок за працю рівної цінності № 100 (1951 р.); Конвенція про політичні права жінок (1952 р.); Конвенція про громадянство одруженої жінки (1957 р.); Конвенція про згоду на вступ у шлюб, мінімальний шлюбний вік і реєстрацію шлюбів (1962 р.); Декларація про захист жінок і дітей у надзвичайних обставинах і в період збройних конфліктів (1974 р.); Конвенція про ліквідацію усіх форм дискримінації стосовно жінок (1979 р.); Загальна рекомендація № 19 Комітету ООН з ліквідації дискримінації стосовно жінок (1992 р.); Декларація ООН про викорінення насильства стосовно жінок (1993 р.); Пекінська декларація та Платформа дій (1995 р.); Факультативний протокол до Конвенції про ліквідацію усіх форм дискримінації щодо жінок (1999 р.).

Україна взяла на себе зобов'язання щодо забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків, приєднавшись до засадничих міжнародних угод із захисту прав людини: Загальна декларація прав людини (1948 р.), Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (1950 р.), Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації (1965 р.), Міжнародний пакт про громадянські і політичні права (1966 р.), Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права (1966 р.), Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (1979 р.), Пекінська декларація та Платформа дій (1995 р.), Європейська соціальна хартія (переглянута) (1996 р.), Конвенція Ради Європи про заходи щодо протидії торгівлі людьми (2005 р.), Конвенція про права осіб з інвалідністю (2006 р.).

Міжнародними актами, спрямованими на захист дітей, є: Женевська конвенція прав дитини (1924 р.); Декларація прав дитини (1959 р.); Конвенція про мінімальний вік для прийому на роботу № 138 (1976 р.); Конвенція про права дитини (1989 р.); Європейська конвенція про здійснення прав дітей (1996 р.); Конвенція Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства (2007 р.); Європейська соціальна хартія (1996 р.); Факультативний протокол до Конвенції про права дитини щодо процедури повідомлень (2014 р.); Цілі сталого розвитку (2015 р.).

Міжнародним стандартом визнання домашнього насильства як окремого виду насильства є Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами, більш відома як Стамбульська конвенція.

1 листопада 2022 року для України набула чинності Конвенція Ради Європи про запобігання насильству щодо жінок і домашньому насильству (далі – Конвенція), яка встановлює механізм контролю за виконанням її положень державами-учасницями на практиці. Система моніторингу, передбаченого Конвенцією, складається з двох компонентів: з одного боку, існує незалежна оцінка, яку проводить група експертів, незалежний експертний орган – GREVIO (Group of Experts on Action against Violence against Women and Domestic Violence), а з іншого – наглядовий орган – Комітет Сторін, до якого входять представники держав-членів Конвенції, і який забезпечує швидше політичний зріз моніторингу реалізації Конвенції.

Невід'ємною частиною кожного з видів моніторингу GREVIO є ухвалення та затвердження документів, що додатково гарантують довгострокову ефективність впровадження змін у національне законодавство держав-учасниць Стамбульської конвенції, а саме: на основі отриманої інформації та зауважень GREVIO приймає звіт і висновки щодо заходів, яких вжила держава для виконання положень Конвенції. Стаття 69 Конвенції уповноважує GREVIO ухвалювати загальні рекомендації щодо імплементації Конвенції. Загальні рекомендації мають значення для всіх сторін і стосуються статей або тем, які включені до Стамбульської конвенції. Незважаючи на те, що ці загальні рекомендації не є юридично обов'язковими, вони служать важливим орієнтиром для сторін, допомагаючи кращому розумінню різних тем Конвенції, та містять чіткі вказівки, які можуть сприяти ефективній реалізації її положень.

Комітет Сторін приймає на основі висновків GREVIO рекомендації, адресовані державам-учасницям щодо подальшого впровадження Стамбульської конвенції. Відповідна держава-учасниця має вжити заходів, визначених у звіті GREVIO, виконати рекомендації Комітету Сторін у трирічний термін та відзвітувати перед Комітетом.

Одночасно важливу роль у механізмі моніторингу відіграють неурядові громадські орга-

нізації. Неурядові організації та інші члени громадянського суспільства (наукова спільнота, професійні спілки, адвокатські організації) є основними партнерами в процесі моніторингу виконання Конвенції. Вони є основними джерелами інформації.

З огляду на наведене, вкрай важливою видається активізація співпраці й синергія зусиль держави та неурядових громадських організацій щодо ймовірних порушень та стану законодавчого врегулювання положень Конвенції.

Відповідно на сучасному етапі співробітництва посилюється роль міжнародних, серед іншого, неурядових організацій у питаннях подальшої імплементації Конвенції, а міжнародний досвід взаємодії з ними – підґрунтям для формування сталої системи цінностей та ефективних форм співробітництва у сфері запобігання насильству в Україні.

Отже, пріоритетним напрямом стає співробітництво з авторитетними міжнародними організаціями, що дозволяє задіяти багатосторонні механізми взаємодії.

Така взаємодія створює передумови для втілення в життя глобальних документів великих міжнародних організацій.

Національна стратегія у сфері прав людини, затверджена Указом Президента України від 24 березня 2021 року № 119/2021 [10] та План дій на виконання Національної стратегії (розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 червня 2021 р. № 756-р) [6] містять розділи, пов'язані з протидією гендерно зумовленому насильству, домашньому насильству, забезпеченню рівних прав і можливостей жінок і чоловіків, захисту прав дитини, розвитку медіації як інструмента вирішення та запобігання конфліктам, у тому числі із залученням міжнародного співтовариства.

Національна стратегія передбачає, що вдосконалення системи забезпечення та захисту прав і свобод людини здійснюватиметься з урахуванням як вітчизняного досвіду, так і напрацьованих та апробованих міжнародною спільнотою принципів і підходів. У зв'язку з цим буде взято до уваги та активно використано досвід Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, Європейського Союзу, Організації Об'єднаних Націй, Ради Європи, Організації з безпеки і співробітництва в Європі, інших міжнародних організацій, практику Європей-

ського суду з прав людини, досвід правозахисних організацій України.

У співпраці з іншими державами Україна застосовує підхід, заснований на правах і свободах людини, розвиває багатосторонні відносини з урахуванням міжнародних зобов'язань у зазначеній сфері.

Функціонування ефективної системи запобігання та протидії домашньому насильству визначено однією із стратегічних цілей, а вдосконалення законодавства України щодо запобігання та протидії домашньому насильству з урахуванням європейських стандартів – завданням на її виконання.

Постановою Кабінету Міністрів України від 2 вересня 2020 року № 784 утворено Комісію з питань координації взаємодії органів виконавчої влади щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, до завдань якої, серед іншого, віднесено сприяння координації співпраці з міжнародними та донорськими організаціями щодо включення питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків до програм міжнародної технічної допомоги (п. 3 Положення про Комісію з питань координації взаємодії органів виконавчої влади щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків) [7].

Інформаційний міжнародний обмін між ученими, працівниками правоохоронних органів, соціальними працівниками сприяє поширенню міжнародного досвіду на українську правову систему. Крім того, Україна в ході формування національного законодавства досліджує та адаптує положення міжнародних стандартів із прав людини, у тому числі щодо протидії домашньому насильству [4; 16].

Продуктивність співробітництва органів публічної влади з міжнародними організаціями, серед іншого, у сфері запобігання домашньому насильству, значною мірою залежить від досконалості інституційної та договірної форм взаємин. Механізми співробітництва залежать від правової природи кожної зі сторін і принципів їх взаємодії, визначаються призначенням та особливостями правозастосування.

Згідно з даними Міністерства закордонних справ станом на 17 лютого 2022 року Україна є членом 81 міжнародної організації, у 69 з яких – повноправним членом [5]. Найбільше міжнародних законодавчих актів Україна має

зі Співдружністю Незалежних Держав (СНД), Організацією Об'єднаних Націй (ООН), Міжнародною організацією праці (МОП) та Радою Європи. Такими документами є конвенції, міжнародні кодекси, резолюції, протоколи, хартії, декларації, пакти, угоди про співробітництво, а також міжнародні документи, які не потребують обов'язкової ратифікації – резолюції (рішення), міжнародні правила та стандарти.

Як член Організації Об'єднаних Націй та Ради Європи, Україна покликана спрямувати свої зусилля на втілення в національному правопорядку сформованих ними стандартів запобігання та протидії домашньому насильству, основу яких складають: міжнародно-правові договори з питань прав людини; загальні коментарі, рекомендації, зауваження загального порядку Комітетів ООН з питань прав людини; доповіді спеціальних доповідачів, зокрема Спеціального доповідача ООН з питань насильства щодо жінок; декларації, плани дій, платформи, резолюції та рекомендації Генеральної Асамблеї ООН та Комітету Міністрів Ради Європи, які мають рекомендаційний характер; практика міжнародних судових та квазісудових органів у справах, пов'язаних із домашнім насильством, а саме: рішення Комітетів ООН з питань прав людини (передусім, Комітету ООН з ліквідації дискримінації щодо жінок) за результатами розгляду індивідуальних скарг; рішення Європейського суду з прав людини у справах.

Можна вважати, що міждержавні організації є своєрідним продуктом міжнародного права. Проте, їх кількісне зростання та якісна трансформація в сучасній системі міжнародних відносин робить їх також найважливішим «джерелом норм міжнародного права» [8].

Міжнародне законодавство у сфері прав людини сформувалося у відповідь на неконтрольовану владу, встановивши правила та стандарти ставлення держави до людини та людей один до одного.

Незалежно від назви – договір, хартія, конвенція, протокол, звіт – договори переважно мають однакову юридичну силу.

Є й інші види міжнародних документів, підписані країнами. Це не договори, тому що вони не мають обов'язкової юридичної сили. Наприклад, «пакт», «згода», «угода» або «комюніке» можуть бути або не можуть бути обов'язковими залежно від формулювання документа.

Останнім часом основою для подальшого розвитку взаємодії та співробітництва міжнародних неурядових організацій та органів публічної влади у межах повноважень, визначених чинним законодавством, стають меморандуми, які переважно фіксують наміри сторін надавати всебічну та повну підтримку для розвитку співробітництва. У рамках меморандумів сторони підтверджують свою згоду на співпрацю через надання взаємної організаційної та технічної підтримки, упровадження кращих практик в організації та проведенні навчальних заходів для спеціалістів, проведення спільних заходів тощо.

Так, 17 серпня 2021 року укладено Меморандум про взаєморозуміння з питань сприяння впровадженню моделі «Барнахус» в Україні між Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини, Уповноваженим Президента України з прав дитини, Верховним Судом, Офісом Генерального прокурора, Міністерством юстиції України, Міністерством внутрішніх справ України, Міністерством соціальної політики України, Міністерством охорони здоров'я України, Національною поліцією України, Координаційним центром з надання правової допомоги та Представництвом Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ) в Україні.

3 травня 2022 року віцепрем'єр-міністерка з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України Ольга Стефанішина та спеціальна представниця ООН з питань запобігання сексуальному насильству в конфліктах Праміла Паттен підписали Меморандум про співробітництво між Урядом України та ООН щодо запобігання та протидії сексуальному насильству в умовах війни.

Разом із тим меморандум не створює жодних фінансових та правових зобов'язань для сторін. Відносини, які унормовано в такий спосіб, не врегульовані на правовому рівні та відповідно укладений меморандум є лише пам'ятною запискою й не набуває правової природи.

Таким чином, меморандум не породжує юридичних зобов'язань, а лише призначений для визначення понять та фіксації намірів сторін-учасників. У зв'язку з цим виникає питання щодо ефективності та дієвості такого правового інструмента взаємодії, зокрема в публічній сфері.

З огляду на останні тенденції в Україні та зацікавленість уряду в просуванні вирішення проблем домашнього насильства, зокрема шля-

хом покращення нормативно-правової бази, при регулюванні договірних відносин публічної сфери виникає необхідність приділення більшої уваги саме характеристиці меморандуму та правомірності використання такого поняття.

Меморандум – дипломатичний документ, у якому викладаються погляди уряду або урядів з якого-небудь питання [1, с. 363]. Меморандум (un mémorandum) є засобом комунікації, який використовується урядом для викладу фактів або правової ситуації. Він містить стислий виклад стану питання та обґрунтування офіційної позиції держави [3, с. 112].

Можна продовжувати наводити й інші тлумачення даного поняття, адже доктринальні, довідкові та навчальні джерела надають можливість скласти загальне враження про меморандум, але не містять критеріїв, характеристик, які дали б можливість перетворити меморандум на дієвий і ефективний правовий інструмент взаємодії щодо вирішення суспільно важливих питань.

Відповідно, не дивлячись на поширеність застосування у взаєминах між органами публічної влади та міжнародними організаціями поняття «меморандум», останнє на сьогодні потребує ґрунтовного дослідження на предмет доцільності та ефективності використання такого правового інструмента регулювання договірних відносин.

Висновки. Аналіз масиву міжнародного правового регулювання насильства в сім'ї виявив достатньо слабку нормативну забезпеченість попередження цієї проблеми. Дослідження міжнародно-правових норм також засвідчує їх достатньо вузьку спрямованість. Зокрема, більшість міжнародних актів спрямовані на утвердження гендерної рівності та попередження насильства щодо дітей та жінок: Конвенція ООН про права дитини та Декларація про викорінення насильства проти жінок. Дотепер фактично відсутні комплексні міжнародні правові акти, які б системно закріпили міжнародні стандарти здійснення попередження насильства в сім'ї.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Биби́к С.П., Сьута Г.М. Словник іншомовних слів: тлумачення, словотворення та слововживання / за ред. С.Я. Ермоленко. Харків : Фоліо, 2006. 623 с. URL: <https://nmetau.edu.ua/file/126.pdf>
2. Дослідження насильства над жінками в Україні. Проведено під керівництвом ОБСЄ. *Добробут і безпека жінок*. 2019.
3. Мартинюк О.М. Особливості дипломатичного листування (на матеріалі французької мови). *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Філологія»*. 2019. № 38. Том 2. URL: https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/16360/1/Martyniuk_mgu_2019.pdf
4. Міжнародний досвід попередження та протидії домашньому насильству : монографія / А.О. Галай, В.О. Галай, Л.О. Головка, В.В. Муранова та ін. ; за заг. ред. А.О. Галай. Київ : КНТ, 2014. 160 с.
5. Офіційний сайт Міністерства закордонних справ. URL: <https://mfa.gov.ua/mizhnarodni-vidnosini/uchast-u-mizhnarodnih-organizaciyah>
6. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану дій з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на 2021-2023 роки» від 23 червня 2021 р. № 756-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/756-2021-%D1%80#Text>
7. Постанова Кабінету Міністрів України «Про утворення Комісії з питань координації взаємодії органів виконавчої влади щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» від 2 вересня 2020 року № 784. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/784-2020-%D0%BF#Text>
8. Скрипник О.М. Історія міжнародних організацій : навчальний посібник. Умань : ПП Жовтий О.О., 2011. 226 с.
9. Судовий розгляд справ, пов'язаних з вчиненням насильства в сім'ї в Україні: проблеми відповідності міжнародним стандартам та шляхи вдосконалення : науково-практичний посібник / М.В. Євсюкова, Г.О. Христова, О.А. Шаповалова та ін. ; за заг. ред. О.А. Шаповалової, С.О. Павлиш. Київ : ТОВ «Компанія «Ваїте», 2011. 196 с.
10. Указ Президента України «Про Національну стратегію у сфері прав людини» від 24 березня 2021 року № 119/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/119/2021#Text>
11. Introduction to International Human Rights Standards. file:///F:/HR-Textbook-Ch-2-International-Standards-Ed-1.pdf
12. Universal Declaration of Human Rights. URL: <https://www.un.org/sites/un2.un.org/files/2021/03/udhr.pdf>

REFERENCES:

1. Bibik, S.P., & Syuta, G.M. (2006). Slovyk inshomovnykh sliv: tлумachennia, slovotvorennia ta slovovzhyvannia [Dictionary of foreign words: interpretation, word formation and word use]. (S.Ya. Ermolenko Eds.). Kharkiv: Folio, 623 s. Retrieved from: <https://nmetau.edu.ua/file/126.pdf> [in Ukrainian].

2. Doslidzhennia nasyilstva nad zhinkamy v Ukraini (2019). Provedeno pid kerivnytstvom OBSIe. Dobrobut i bezpeka zhinok [Research on violence against women in Ukraine. Conducted under the leadership of the OSCE. Welfare and safety of women] [in Ukrainian].

3. Martyniuk, O.N. (2019). Osoblyvosti dyplomatychnoho lystuvannia (na materialy frantsuzkoi movy) [Features of diplomatic correspondence (in French)]. *Scientific Bulletin of the International Humanitarian University. Ser.: Philology*, 2(38). Retrieved from: https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/16360/1/Martyniuk_mgu_2019.pdf [in Ukrainian].

4. Galay, A.A., Galay, V.A., Golovko, L.A., Muranova, V.V. et al. (2014). Mizhnarodnyi dosvid poperedzhennia ta protydii domashnomu nasyilstvu [International experience in preventing and combating domestic violence]. For a total. edited by A.A. Galai. Kyiv: KNT, 160 s. [in Ukrainian].

5. Ofitsiinyi sait Ministerstva zakordonnykh sprav [Official website of the Ministry of Foreign Affairs]. Retrieved from: <https://mfa.gov.ua/mizhnarodni-vidnosini/uchast-u-mizhnarodnih-organizaciyah> [in Ukrainian].

6. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy "Pro zatverdzhennia planu dii z realizatsii Natsionalnoi stratehii u sferi prav liudyny na 2021-2023 roky" vid 23 chervnia 2021 r. № 756-r [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On Approval of the Action Plan for the Implementation of the National Human Rights Strategy for 2021–2023" (2021, June 23)]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/756-2021-%D1%80#Text> [in Ukrainian].

7. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy "Pro utvorennia Komisii z pytan koordynatsii vzaiemodii orhaniv vykonavchoi vlady shchodo zabezpechennia rivnykh prav ta mozhlyvostei zhinok i cholovikiv" vid 2 veresnia 2020 roku № 784 [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On the Establishment of the Commission on the Coordination of Interaction of Executive Authorities to Ensure Equal Rights and Opportunities for Women and Men" (2020, September 2)]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/784-2020-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

8. Skrypnyk, O.M. (2011). Istoriiia mizhnarodnykh orhanizatsii [History of international organizations]. Uman: PP Yellow O.O., 226 s. [in Ukrainian].

9. Evsukova, M.V., Khristova, G.O., Shapovalova, O.A. et al. (2011). Sudovi rozghliad sprav, pov'iazanykh z vchynenniam nasyilstva v sim'i v Ukraini: problemy vidpovidnosti mizhnarodnym standartam ta shliakhy vdoskonalennia [Trial of cases related to domestic violence in Ukraine: problems of compliance with international standards and ways to improve]. Scientific and practical manual. Kyiv: LLC Vaite Company, 196 s. [in Ukrainian].

10. Decree of the President of Ukraine "On the National Strategy in the Field of Human Rights" (2021, March 24). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/119/2021#Text> [in Ukrainian].

11. Introduction to International Human Rights Standards. <file:///F:/HR-Textbook-Ch-2-International-Standards-Ed-1.pdf>

12. Universal Declaration of Human Rights. Retrieved from: <https://www.un.org/sites/un2.un.org/files/2021/03/udhr.pdf>